

Inatsisartut suleriaasianni § 32 malillugu aalajangiinissamut siunnersuut una Naalackersuisut matumuuna saqqummiuppaat:

Kulturikkut eriagisassat tigussaangitsut illersorneqarnissaat pillugu UNESCO-mi isumaqatigiissutip, 17. oktober 2003-meersup, danskinit atortussanngortinneqarnissaanik Namminersorlutik Oqartussat oqaaseqaatissaannut aalajangiiffigisassatut siunnersuut.

(Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermit, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalackersuisoq)

Siullermeerinninneq

Tunngavilersuut

Danmarkimi Kultureqarnermut Ministeriaqarfimmit saaffigineqarnini naapertorlugu Kalaallit Nunaanni Rigsombudsmandip ukioq manna 12. marts allakkatigut Namminersorerullutik Oqartussat (maannakkut Namminersorlutik Oqartussat) saaffigai, qinnutigalugulu isummerfigisagaat, kulturikkut kingornussat tigussaasuunngitsut illersornissaat pillugu UNESCO-p isumaqatigiissutaanik Danmarki atuuttuulersitsippat Kalaallit Nunaata ilanngunneqarnissani kissaatigineraa.

Naalackersuisut naleqquttutut isigaat suliap saqqummiunneqarnissaa kulturikkut ileqqulersuutit assigiinngisitaarnikkut amerlangaassusiisa eriagineqarnissaat siuarsarnissaallu pillugit UNESCO-p isumaqatigiissutaata 20. oktober 2005-meersup qallunaanit atuutilersinneqassappat Kalaallit Nunaata ilanngunneqarnissaanut apeqqummut ilanngullugu, isumaqatigiissutit taakku marluk imminnut atammata. Taanna pillugu aalajangiinissamut siunnersuut innersuussutigineqarpoq.

Kulturikkut kingornussat tigussaasuunngitsut illersornissaat pillugu isumaqatigiissut naalagaaffinnit 114-init 11. juni 2009 atortuulersinneqarpoq allatigulluunniit akuerineqarluni. Nunani avannarlerni maannakut Norge aamma Island kisimik isumaqatigiissut atortuulersinnikuaat.

Isumaqatigiissut pillugu:

Isumaqatigiissutip siunertaraa

- kulturikkut kingornussat tigussaangitsut illersorneqarnissaat
- inuiaqatigiit, ataatsimooqatigiit inuillu ataasiakkaat kulturikkut kingornussa at tigussaangitsut ataqqineqarnerisa siuarsarnissaat,
- sumiiffinni, nunami tamarmi nunallu tamat akornanni kulturikkut kingornussat tigussaangitsut pingaaruteqassusiisa ilisimaneqarnissaasa annertusarnissaa aammalu kulturikkut kingornussat taakku nersoqatigiissutigineqarnissaasa qulakkeerneqarnissaa aamma
- nunat tamat akornanni suleqatigiinnermik ikioqatigiinnermillu pilersitsinissaq.

Isumaqatigiissutip pilernera pillugu isumaqatigiissutip qallunaanit atortuulersinneqarnissaani isumaliutit tamanut tunngasut pillugit Kultureqarnermut Ministeriaqarfup suliaq pillugu allakkiaa (eqikkaaneq) innersuussutigineqarpoq.

Isumaqatigiissutip imarisai pingaarnertit ukuupput:

- isumaqatigiissutip siunertaanik aalajangersaaneq (artikili 1)

- isumaqatigiissuumi oqaatsinik atorneqartunik pingaarnernik nassuiaaneq, taassuma ataani ”kulturikkut kingornussat tigussaannngitsut” (artikili 2)
- nunat tamat akornanni sakkunut atorneqartartunut sanilliullugu isumaqatigiissutip inissisimanerani aalajangersaaneq (artikili 3)
- aaqqissuussaaneq pillugu aalajangersakkat aammalu immikkoortullu suliamut attuumassuteqartut ingerlatsinerat (artikilit 4-10)
- nunani ataasiakkaani kulturikkut kingornussat tigussaannngitsut illersugaaneri (artikilit 11-15)
- nunat tamat akornanni kulturikkut kingornussat tigussaannngitsut illersugaaneri (artikilit 16-31)

Isumaqatigiissuumi ”kulturikkut kingornussat tigussaannngitsut” imatut nassuiarneqarput:

“Suleriaatsit, takutitsinerit, saqqummernerit, ilisimasat, pisinnaasat – aamma taakkununga atasumik sakkut, atortut, kulturikkut pigisat aamma init kulturimut attuumassuteqartut - inuiaqatigiit, ataatsimooqatigiit ilaannilu inuit ataasiakkaat namminneq kulturikkut kingornussamittut akuerisaat. Kulturikkut kingornussat tigussaasuunngitsut kinguaariinniit kinguaariinnut ingerlateqqinneqartut, inuiaqatigiit ataatsimooqatigiillu pilerseqqittuartarpaat avatangiisiminnut naleqqiullugit, pinngortitaq oqaluttuarisaanerlu peqataatillugit kinaassutsimik ataavassutsimillu kinguaariit misiginnilersittarlugit, kulturikkut amerlalluinnassutsimik inuttullu pilersitsisinnaassutsimik ataqqinnilersitsisumik. Isumaqatigiissuumut matumunnga atatillugu taamaallaat kulturikkut kingornussat tigussaasuunngitsut nunarsuaq tamakkerlugu inuit piginnaatitaaffiinit atatillugu sakkunut pioreersunut aamma inuiaqatigiit, ataatsimooqatigiit inuillu ataasiakkaat akornanni ataqeqatigiinnissamik piumasagaatinut imminullu napatissinnaasumik ineriartortitsinissamut attuumassuteqartut ilaatinneqarput.”

Isumaqatigiissutip naalagaaffiit atortuulersitsisut pisussaatippai oqartussaaffimmini kulturikkut kingornussat tigussaannngitsut illersorneqarnissaat qulakkeerniarlugu pisariaqartunik aaqqiissuteqarnissamut aammalu kulturikkut kingornussat tigussaannngitsut assigiinngitsut oqartussaaffimminiittut nalunaarsussallugit suunerilu nassuiarlugit. Isumaqatigiissuumi aamma allassimavoq tamanna qanoq pissanersoq. Salliutillugu kulturikkut kingornussat tigussaannngitsut allattorsimaffiinit suliaqarnissaq nutarterinissarlugu pisussaatippai.

Nunat ataasiakkaat eqqarsaatigalugit isumaqatigiissuumi aamma allassimavoq nunat atortuulersitsisut illersuiniarluni iliuusissanik arlalinnik aallartitsiniassasut, taakkulu isumaqatigiissuumi artikilini 13 aamma 14-imi annertunerusumik allaaserineqarput, taassuma ataani innuttaasunik pingaartumillu inuusuttunik ilinniartitsinissamut paasinninnerulernissamullu pilersaarutit aallartitsinissaq. Tassunga atatillugu allassimavoq naalagaaffiit qulakkeerniassagaat inuiaqatigiit, ataatsimooqatigiit tamannalu pissusissamisoortillugu inuit ataasiakkaat annertunerpaamik peqataatinneqarnissaat, kulturikkut kingornussanik pilersitsisunik, ingerlatsisunik ingerlatitseqqittunillu taakkualu aqunneqarnerannut peqataatilerlugit.

Nunat tamat eqqarsaatigalugit isumaqatigiissuumi aalajangersarneqarpoq naalagaaffiit atortuulersitsisut suliniuteqarnerisigut nunarsuarmiut kulturikkut kingornussaannik tigussaannngitsunik takutitsisunik allattorsimaffiinit suliaqassasut, nutarterisarlutik avammullu saqqummiillutik. Aammalu kulturikkut kingornussat tigussaannngitsut

illersorneqarnissaat pisariaqarluinnartut allattorsimaffiannik pilersinneqassaaq, nutarterneqartarluni avammullu saqqummiunneqarluni. Taakku saniatigut isumaqatigiisummi allassimavoq kulturikkut kingornussat tigussaasuunngitsut isumaginissaat siunertaralugu naalagaaffimmi, naalagaaffiup aamma nunap immikkoortuini ingerlaavartumik pilersaarutinik, suliniutinik ingerlassasanillu toqqaasoqartassasoq saqqummiisoqarlunilu kulturikkut kingornussat tigussaannngitsut illersorniarlugit. Tassunga ilannguneqarpoq naalagaaffiit pisussaaffeqartut nunat marluk akornanni, naalagaaffiit aamma nunat immikkoortuini nunallu tamat akornanni suleqatigiinnissamut, taassuma ataani paasisutissanik misilittakkanillu ataatsimoorullugulu iliuutsinik paarlaasseqatigiittarnissaq aammalu kulturikkut kingornussat tigussaannngitsut illersorniarlugit naalagaaffiit atortuulersitsisut ikioqatigiittarnissamik aalajangersaassasut. Naggasiullugu isumaqatigiisummi aalajangersaneqarpoq kulturikkut kingornussat tigussaannngitsut illersorniarlugit aningaasaateqarfimmik pilersitsisoqassasoq.

Naalackersuisut isumaliutaat:

Kultureqarnermut Naalackersuisoqarfiup isumaqatigiisutip oqaasertaasa suliarineqarnerini taassumalu suliarineqarnerani aammalu UNESCO-p 2003-mi ataatsimeersuarnerani akuerineqarnerani isumaqatigiisut tapersornikuuaa. Taassuma kingorna naalackersuisoqarfiup Kultureqarnermut Ministeriaqarfimmut ataavartumik oqaatigisarnikuuaa qallunaat isumaqatigiisummik atortuulersitsinissaat kissaatigineqartoq – qallunaat atortuulersitsineranni Kalaallit Nunaat aamma ilannguneqassalluni.

Isumaqatigiisummut akuersaartumik qallunnaallu taassuminnga atortuulersitsinissaannik isumaqarneq tunngaveqarpoq Kalaallit Nunaata nammineq kulturikkut kingornussaannik nunarsuarmiullu kulturikkut kingornussaannik soqutigineqarnermik, nunallu allat inuillu (taassuma ataani nunat inoqqaavisa) kulturikkut kingornussat tigussaannngitsut pigiinnarneqarnissaannik suliniuteqarnermi pisussaaffiliisunik atuuttunik sakkussaqarnissamut pisariaqartitaannik ataqinninnermik tapersersuinnermillu. Soqutigisat taakku ukuupput:

- 1) kulturikkut kingornussat tigussaannngitsut isiginiarneqarnerulernissaannik kissaateqarneq,
- 2) nunarsuarmi kulturikkut kingornussat amerlanerusut illersorneqarnissaannut tapersiinnissamik kissaateqarneq,
- 3) kulturikkut kingornussat tigussaasut tigussaannngitsullu imminnut atassuteqartarnerisa paasineqarnerunissaannik kissaateqarneq,
- 4) Kalaallit Nunaata UNESCO-mi peqataanerata ersersinneqarnissaannik uppersarneqarnissaanillu kissaateqarneq
- 5) UNESCO-p ataani nunarsuup immikkoortuani immikkoortoq 2-mi Kalaallit Nunaata qitiusumik sullissivimmik pilersitsinissaannik isumaliuteqarneq.

Qallunaat isumaqatigiisummik atortuulersitsineranni Kalaallit Nunaata peqataanera Kalaallit Nunaanni inatsisinik allannguinnissamik pisariaqartitsinnngilaq. Isumaqatigiisummi pissutsit pineqarput ilaatigut katersugaasiveqarneq pillugu inatsisartut peqqussutaanni, toqqorsiveqarneq pillugu inatsisartut peqqussutaanni, atuagaateqarfiit pillugit inatsisartut inatsisaanni aammalu kulturikkut pigisanik eqqissimatitsineq pillugu inatsisartut inatsisaanni killilersugaasut.

Isumaqatigiisummik nangaassuteqarani atortuulersitsineq Qallunaat Nunaata UNESCO-mut tapersiissutaata 1 %-mik qaffanneqarneranik kinguneqassaaq. Kalaallit Nunaat nammineq UNESCO-mut ilaasortaannngilaq, UNESCO-llu ingerlatsineranut aningaasatigut

tapersiisarnani, taamaammallu qallunaat atortuulersitsinerat UNESCO-mut tunngatillugu Kalaallit Nunaannut aningaasatigut kinguneqartussaani.

Qallunaat isumaqatigiisummik atortuulersitsineranni Kalaallit Nunaata peqataanerani allaffissornikkut kingussaa pingaarneq tassaavoq, kulturikkut kingornussat tigussaangitsut nalunaarsuiffeqarnissaannik isumaqatigiisummi piumasaqaat qanoq aaqqinneqassanersoq. Tamanna qanoq aaqqinneqassanersoq nalilersortariaqarpoq, kisiannili paasiniarneqarsinnaavoq atorfeqarfiit suut Kalaallit Nunaanni kulturikkut kingornussanik tigussaangitsunik ingerlatsivinnertut, taassuma ataani immikkoortut suut sulisoqarfiit immikkut ingerlatarineraat.

Kulturikkut kingornussat tigussaangitsut nalunaarsuiffeqarnissaannik inatsisitigut peqqusisoqanngilaq, kisiannili katersugaasiveqarneq pillugu inatsisartut peqqussutaanni Kalaallit Nunaanni katersugaasiviit peqquneqarput kulturikkut kingornussat nalinginnaasumik nalunaarsussagaat uppersarlugillu, tasanilu kulturikkut kingornussat tigussaasut tigussaaangitsullu pineqarput. Taamaalilluni kulturikkut kingornussanik tigussaangitsunik maannakkut nalunaarsuisoqartarpoq.

Taamaammat isumaqatigiisummik qallunaat atortuulersitsineranni Kalaallit Nunaata peqataanissaa Namminersorlutik Oqartussanut aningaasatigut allaffissornikkullu toqqaannartumik kinguneqartussaangilaq. Tassunga tunngatillugu oqaatigineqassaaq isumaqatigiisut illersuinermi iliuutsinut tunngatillugu allattuiffinnik suliaqarnissamut nutarterisarnissamullu taamaallaat pisussaatisimmat. Oqaaseq ”sulissutiginiarneqassaaq” tassaavoq illersuinermi iliuusissat allat taaneqartut eqqarsaatigalugit kaammattuineq.

Tusarniaaneq:

Qallunaat atortuulersitsinissaannut Kalaallit Nunaata ilanngussinnaaneranik apeqqut piffissami 31. marts-imiit 17. april 2009 tungaanut tusarniaassutigineqarpoq. Tusarniaanermi akinissamut piffissarititaq aalajangerneqarpoq Inatsisartut upernaakkut ataatsimiinneranni suliap saqqummiunneqarnissaa eqqarsaatigalugu. Qinersinissaq nalunaarutigineqarmat suleqatillu arlallit tusarniaanermi piffissarititap sivitsorneqarnissaannik kissaateqarmata piffissarititaq majip aallaqqaataanut sivitsorneqarpoq.

Tusarniaaffigisat isumaqatigiisut atortuulersinneqarnerani Kalaallit Nunaata peqataanissaa ataatsimut isigalugu akuersaarlugu oqaatigaat.

Inassuteqaat:

Taamaammat Naalakkersuisut inassuteqaatigaat qallunaat atortuulersitsineranni Kalaallit Nunaata peqataanissaa Inatsisartut akuersissutigissaat.

Kultureqarnermut Ministeriaqarfiup eqikkaalluni suliaa (ilanngussaq 1-itut ilanngunneqartoq) aammalu isumaqatigiisut (ilanngussaq 2-tut ilanngunneqartoq) innersuussutigalugit aalajangiinissamut siunnersuut Naalakkersuisut matumuuna Inatsisartunut suliaangortippaat.